

Sygn. akt VI Gz 255/17

POSTANOWIENIE

Dnia 14 grudnia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Toruniu Wydział VI Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący SSO Jerzy P. Naworski (spr.)

Sędziowie: SO Zbigniew Krepski, SO Małgorzata Bartczak-Sobierajska

po rozpoznaniu w dniu 14 grudnia 2017 r. w Toruniu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa S. O.

przeciwko (...) sp. z o.o. w T.

o zapłatę

na skutek zażalenia powoda na pkt 2 (drugi) postanowienia Sądu Rejonowego w Toruniu z dnia 31 października 2017r., sygn. akt V GC 1263/16

postanawia

1. zmienić zaskarżone postanowienie w ten sposób, że zasądzić od pozwanego na rzecz powoda kwotę 5.319,00 zł (pięć tysięcy trzysta dziewiętnaście) złotych,
2. zasądzić od pozwanego na rzecz powoda kwotę 450,00 zł (czterysta pięćdziesiąt) złotych tytułem kosztów postępowania zażaleniowego

Jerzy P. Naworski

Zbigniew Krepski Małgorzata Bartczak-Sobierajska

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 18 października 2017 r. Sąd Rejonowy, w sprawie o zapłatę kwoty 10.034,09 zł tytułem ceny za sprzedany towar wynikającej z faktury VAT z dnia 13 sierpnia 2015 r. nr (...), umorzył postępowanie i zasądził od powoda na rzecz pozwanego koszty procesu w wysokości 3.617,00 zł. Na skutek zażalenia pozwanego na postanowienie o kosztach Sąd ten, na podstawie art. 395 § 2 k.p.c., postanowieniem z dnia 31 października 2017 uchylił pkt 2 poprzedniego postanowienia i w to miejsce zasądził kwotę 4.817,00 zł.

Sąd ten uznał powoda za przegrywającego sprawę wskazując, że pozwany wystąpił przeciwko powodowi do sądu cywilnego z pozwem w postępowaniu nakazowym o zapłatę 75.569,75 zł (I Nc 116/15). Powód od wydanego w tej sprawie nakazu zapłaty wniósł zarzuty, a w toku postępowania w dniu 30 listopada 2015 r. złożył pozwanemu pisemne oświadczenie o potrąceniu z jego wierzytelnością objętą nakazem zapłaty swoich wierzytelności, w tym w kwocie 10.034,09 zł z tytułu ceny za sprzedany towar wynikającej z faktury VAT nr (...). Sąd Okręgowy, utrzymując wyrokiem z dnia 17 grudnia 2015 r. w sprawie IC 1210/15 nakaz zapłaty, uznał zarzut potrącenia powoda za nieskuteczny w świetle art. 393 § 3 k.p.c. Apelacja powoda została odrzucona postanowieniem z dnia 19 kwietnia 2017 r., a wyrok uprawomocnił się w dniu 18 maja 2017 r.

W dniu 17 lutego 2017 r. powód wniósł przeciwko pozwanemu pozew w rozpoznawanej sprawie o zapłatę 10.034,09 zł, a pozwany w toku postępowania, w dniu 22 sierpnia 2017 r. złożył oświadczenie o potrąceniu tej wierzytelności z przysługującą mu wierzytelnością w wysokości 80.131,75 zł wynikającą z prawomocnego nakazu zapłaty w sprawie IC 1210/15. W związku z tym na rozprawie w dniu 11 października 2017 r. powód cofnął pozew i zrzekł się roszczenia, co spowodowało umorzenie postępowania. Sąd pierwszej instancji wskazał, że w takim przypadku w zasadzie obciąża go obowiązek zwrotu pozwanemu kosztów procesu, chyba że wykáže, iż wystąpienie z pozwem było niezbędne do celowego dochodzenia praw, z uwzględnieniem okoliczności istniejących w dacie wytoczenia powództwa, co dotyczy zwłaszcza sytuacji, gdy cofnięcie pozwu jest konsekwencją zaspokojenia wymagalnego roszczenia. W takim przypadku za przegrywającego sprawę w rozumieniu przepisów o kosztach procesu należy uznać pozwanego. Cofnięcie pozwu w sprawie, jak podkreślił Sąd Rejonowy, nie było konsekwencją zaspokojenia przez pozwanego po dniu wniesienia pozwu wymagalnego roszczenia powoda, gdyż roszczenia powoda wygasło przed datą wytoczenia powództwa, wskutek dokonanego przez powoda potrącenia wzajemnych wierzytelności w dniu 30 listopada 2015 r. Powód, jak podkreślił ten Sąd w tym dniu, w sprawie IC 1210/15, złożył pozwanemu oświadczenie o potrąceniu wzajemnych wierzytelności, w tym wierzytelności w kwocie 10.034,09 zł wynikającej z faktury VAT nr (...) z wierzytelnością dochodzoną w tamtej sprawie przez pozwanego. Oświadczenie powoda miało moc wsteczna od dnia 28 sierpnia 2015 r., gdyż w tej dacie jego wierzytelność stała się wymagalna. Nie ma znaczenia fakt uznania tego potrącenia za nieskuteczne w oparciu o art. 493 § 3 k.p.c., gdyż oświadczenie powoda wywołało skutek materialnoprawny, mimo że nie odniosło skutku procesowego. Wobec tego oświadczenie pozwanego złożone w dniu 22 sierpnia 2017 r. o potrąceniu w rozpoznawanej sprawie było bezprzedmiotowe (k. 157, 162 i 168-170).

W zażaleniu na to postanowienie powód zarzucił mu najpierw naruszenie art. 98 § 1 k.p.c., poprzez błędną wykładnię sprowadzającą się do uznania, że powód cofając pozew na skutek spełnienia przez pozwanego świadczenia po wytoczeniu powództwa, w wyniku dokonania kompensaty, jest podmiotem przegrywającym sprawę. Wskazując na ten zarzut żalący się wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia i zasądzenie od pozwanego kwoty 5.319,00 zł tytułem kosztów procesu oraz kosztów postępowania zażaleniowego. Skarżący podniósł, że zapłata przez pozwanego nastąpiła po wytoczeniu powództwa, poprzez złożenie oświadczenia o potrąceniu dochodzonej wierzytelności z wierzytelności przysługującej pozwanemu, a zatem to on jest przegrywającym sprawę (k. 175-179).

W uzupełnieniu zażalenia, spowodowanym otrzymaniem uzasadnienia postanowienia z dnia 31 października 2017 r., pozwany zarzucił naruszenie art. 493 § 3 k.p.c. w zw. z art. 505 pkt 4 k.c., przez ich niewłaściwą wykładnię i w konsekwencji niezastosowanie tego drugiego, sprowadzające się do błędnego uznania, że skutecznym jest złożenie materialnoprawnego oświadczenia o potrąceniu wierzytelności nieudowodnionej dokumentami, o których mowa w art. 485 k.p.c. z wierzytelnością drugiej strony dochodzoną w postępowaniu nakazowym, już po doręczeniu nakazu zapłaty i pozwu, w sytuacji gdy potrącenie takie jest wyłączone na mocy wymienionych przepisów i nie wywiera również skutku materialnoprawnego, a w konsekwencji błędne uznanie, że wierzytelność dochodzona w rozpoznawanej sprawie wygasła przed wytoczeniem powództwa, a tym samym błędne uznanie, że cofnięcie pozwu nie nastąpiło na skutek zaspokojenia roszczenia wobec złożonego przez pozwanego w dniu 22 sierpnia 2017 r., już po wytoczenia powództwa, oświadczenia o potrąceniu.

Skarżący odwołał się do wypowiedzi jurysprudencji, w tym do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2005 r. (III CZP 56/05, OSNC 2006 nr 7-8, poz. 119, dalej jako uchwała z dnia 13 października 2005 r.), w której SN stwierdził, że przepis art. 493 § 3 k.p.c. jest przede wszystkim przepisem prawa materialnego, w którym należy postrzegać negatywną przesłankę dopuszczalności potrącenia (art. 505 pkt 4 k.c.). Zgodnie z tezą uchwały, przewidziane w tym pierwszym przepisie wymaganie udowodnienia wierzytelności przedstawionej do potrącenia dokumentami wskazanymi w art. 485 k.p.c. nie dotyczy sytuacji, w której do potrącenia doszło przed doręczeniem pozwanemu nakazu zapłaty i pozwu. Ponieważ, jak podkreślił skarżący, powód w sprawie I Nc 116/15 (IC 1210/15) oświadczenie o potrąceniu złożył w dniu 30 listopada 2015 r., a więc po doręczeniu odpisu nakazu zapłaty, nie wywołało ono skutku prawnego, wobec czego był uprawniony do dochodzenia, wynikającej z faktury VAT nr (...) z dnia 13 sierpnia 2015 r., kwoty 10.034,09 zł tytułem ceny za sprzedany towar. Pozwany to przyznał, skoro w dniu 22 sierpnia 2017 r. złożył oświadczenie o potrąceniu dochodzonej w sprawie wierzytelności ze swoją wierzytelnością

w wysokości 80.131,75 zł. W konsekwencji cofnięcie pozwu nastąpiło na skutek złożonego przez pozwanego w toku procesu oświadczenia o potrąceniu, co uzasadnia zasądzenie kosztów procesu na rzecz powoda (k. 181-184).

Pozwany w odpowiedzi na zażalenie wniósł o jego oddalenie i o zasądzenie od powoda kosztów postępowania zażaleniowego. Pozwany podniósł m.in. to, że oświadczenie o potrąceniu złożone przez niego w dniu 22 sierpnia 2017 r. stało się skuteczne od dnia 27 sierpnia 2017 r., a w chwili wytoczenia powództwa pozwany pozostawał w niepewności co do tego, czy dokonane w sprawie IC 1210/15 oświadczenie o potrąceniu było skutecznie (k. 190-192).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Istota problemu, przeniesiona na etap postępowania zażaleniowego, sprowadza się do odpowiedzi na pytanie o skuteczność złożonego przez powoda w innym procesie, (w sprawie I Nc 116/16, IC 1210/15) oświadczenia o potrąceniu przysługującej mu wobec pozwanego wierzytelności w kwocie 10.034,09 zł z tytułu ceny za sprzedany towar, wynikającej z faktury VAT nr (...) z dochodzonymi w tym procesie wierzytelnościami pozwanego? Sąd pierwszej instancji stanął na stanowisku, że oświadczenie to, mimo że nie odniosło skutku procesowego, wywarło skutek materialnoprawny.

Racją ma skarżący, że stanowisko to narusza art. 493 § 3 k.p.c. w zw. z art. 505 pkt 4 k.c. Sąd Okręgowy podziela dokonaną przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 13 października 2005 r. wykładnię art. 493 § 3 k.p.c., zgodnie z którą jest on przede wszystkim przepisem prawa materialnego, w którym należy postrzegać negatywną przesłankę dopuszczalności potrącenia (art. 505 pkt 4 k.c.). Jeżeli zatem powód, po otrzymaniu w sprawie I Nc 116/15 odpisu nakazu zapłaty i pozwu, złożył oświadczenie o potrąceniu objętej wydanym w tej sprawie nakazem zapłaty wierzytelności ze swoimi wierzytelnościami, lecz ich nie udowodnił dokumentami, o których mowa w art. 485 k.p.c., to wbrew opinii Sądu Rejonowego, nie wywołało ono skutków materialnoprawnych. Nie ma też podstaw teza, zgodnie z którą skutek taki powstaje automatycznie z chwilą prawomocnego zakończenia tego postępowania.

Naruszenie przez Sąd Rejonowy art. 493 § 3 w zw. z art. 505 pkt 4 k.p.c. przesądza o trafności zarzutu naruszenia art. 98 § 1 k.p.c. Skoro bowiem skuteczne okazało się dopiero oświadczenie pozwanego o potrąceniu z dnia 22 sierpnia 2017 r., a więc złożone po wytoczeniu powództwa, mimo cofnięcia pozwu przez powoda, to pozwanego należy uznać za stronę przegrywającą sprawę. Nie ma znaczenia, jak słusznie podniósł skarżący, czy do wygaśnięcia wierzytelności dochodzonej pozwem doszło w wyniku spełnienia świadczenia, czy na skutek oświadczenia o potrąceniu (art. 498 § 2 k.c.). Odmienne stanowisko nie uzasadnia to, że stosownie do art. 499 zd. 2 k.c. oświadczenie stało się skuteczne od chwili, kiedy potrącenie stało się możliwe. Przepis ten dotyczy bowiem skutku materialnoprawnego oświadczenia o potrąceniu, natomiast nie wpływa na ustalenie strony przegrywającej sprawę, a tym samym na rozstrzygnięcie o kosztach procesu na gruncie art. 98 § 1 k.p.c.

Z przedstawionych względów zażalenie jest zasadne, a zatem należało na podstawie art. 386 § 1 w zw. z art. 397 § 2 zd. 1 k.p.c. zmienić zaskarżone postanowienie i zasądzić od pozwanego na rzecz powoda koszty procesu, na które składa się: opłata od pozwu (502,00 zł), wynagrodzenie pełnomocnika w wysokości określonej w taryfie adwokackiej, sprzed zmiany dokonanej w dniu 27 października 2016 r. (4.800,00 zł), i opłata skarbową od pełnomocnictwa (17,00 zł), ogółem w wysokości 5.913,00 zł oraz koszty postępowania zażaleniowego w kwocie 450,00 zł, stanowiącej 25% stawki minimalnej (1.800,00 zł) zgodnie z taryfą adwokacką, po dokonaniu jej zmiany (art. 98 § 1 i 3 k.p.c.).

Jerzy P. Naworski

Zbigniew Krepski Małgorzata Bartczak-Sobierajska

(...)

(...)

(...)

(...)

(...)

(...)